

épp oly bizonyos, hogy megoldásának megkísérlői nem fognak részesülni akadémiai babérokban. Mert az akadémia a fennálló társadalmi rend képviselője az irodalomban és tudományban. Az újat mondók természetesen elleneségei s ellenük nemcsak azáltal küzd, hogy nem veszi őket észre, hanem értéktelen, ócska sablonokat és véleményeket variáló művek és írók előtérbe tolásával. A legújabb alapítvány kamataiból is ilyen termékeket fog megkoszorúzni. A magasabb rendű női, a modern női ideál hirdetői pedig valószínűleg igazi idealisták lesznek, akiknek a pénzügyi igazgatókhoz és akadémikusokhoz igen kevés közülük lesz.³³

(*Jövendő, 1904. április 17. 16. sz. 52–54.*)

A társadalom és a nemi kérdés

FÉNYES LÁSZLÓ³⁴

A szüzesség kérdése

A férfit a vallás, a haza és a társadalom hallgatólagosan fölmenti a házasságig való szüzesség alól. *De ha ezeket fölmenti: akkor azt is kimondja ezzel, hogy*

- ³³ A szerkesztő közlése: „A szerkesztő nincs egy véleményen e cikkel, de a »Jövendő« ismert elvénél fogva közreadja.”
- ³⁴ Polgári radikális újságíró (1871–1944). 1910-től *Az Est* munkatársa. 1917-ben Nyíregyházán képviselővé választották. 1918-ban a nemzetőrség kormánybiztosa, 1919 végén nyílt levélben tiltakozott a fehérterror fellépései ellen. Csillapíthatatlan Tisza-gyűlölete miatt bűnrészességgel vádolták Tisza István meggyilkolásában. Az első világháború után a *Népszava* munkatársa, sorozatos sajtóperei miatt 1926-ban Bécsbe emigrált, ott az *Arbeiter Zeitung* munkatársa. 1934-ben Pozsonyban telepedett le, 1938-ban, Csehszlovákia német megszállása után Franciaországba, onnan Amerikába menekült. – Faludy György 2006-ban így emlékezett rá: „Fényes nehezen megközelíthető, barátságában elragadó, lovagias, páratlanul udvarias és példátlanul naiv férfi volt. Barátainak egy alkalommal sikerült leszerelni őt, amikor a Rákóczi út és a Körút sarkán az Emke kávéház előtt bottal támadt azokra a fiatal emberekre, kik ott inzultálták a hölgyeket. Fényes azt hitte, hogy lovagias lépést követ el, és nem vette észre, hogy a hölgyek a szokványos kurvák sétáját járták.”

– szemben a saját erkölcsi és egyéb törvényeivel – legyenek nők, akik házasságon kívül is közöszülnek. Hiszen intézményei vannak e célra: a bordélyházak, az egészségügyi lapok.

A társadalom tehát, hogy a családi állapot alaperkölcset: a házasságon kívüli szüzességet fönntartsa, a nők nagyobb tömegétől egyenesen megköveteli, hogy – saját fölfogása szerint is – prostituált legyen. A kedvezőtlenebb helyzetű nőket bedobja a bordélyházak s a rendőrileg ellenőrizni nem tudott prostitúció rothadt csatornájába, hogy a család kedvező helyzetű fiainak legyen kiket használni s ezáltal a jobb helyzetű családok kisasszonyai megőrizhessék szüzességüket. [...] Erkölcs lehet-e az, amelynek fennállása ahhoz van kötve, hogy kétszer annyi erkölcostelenség legyen?

A házasság

[...] a férfiak gazdasági helyzetük révén teljesen elnyomták a nőt. [...] Miután azonban a nőben meglevő individuális erő őt a minden körülmények közt való lehető érvényesülésre késztet, a nők ez individuális erői keresték és meg is találták azokat a körülményeket, amelyek között legjobban tudták érvényesíteni életfeltételeiket. Ezek a körülmények pedig mindig a nő nemével állottak összefüggésben. Így a nő életfenntartási küzdelmében a *nemét*, A GENUSÁT KÖZGAZDASÁGI ÉRTÉKKÉ FEJLESZTETTE KI, amelyet használatra engedett a férfi közgazdasági értékeiért. A cserekereskedés legelső formái között találjuk meg a prostitúciót.

A férfiak individuális erőit olyan körülményeken látjuk érvényesülni, melyek közvetlen összefüggésben nincsenek nemükkel, helyesebben nemi szerveikkel. Katona lesz, kőfaragó lesz s így tovább. Ebből él. A nő vagy *asszony* lesz vagy *örömlány*. A férfi magához veszi az asszonyt, mert nemi vágyai kielégítést keresnek, vagy mondjuk: utódokat akar. És ezzel az illető nőnek megélhetését biztosít.

Miután idáig fejlődnek az állapotok, a két közgazdasági tényező – egyrészt a nő neme és másrészt az olajmagvakban vagy vadhúsban, gyümölcsben és védelemben kijáró napi részletfizetés – rendszeres elhelyezkedést kíván. Nemcsak a nő akarja, hogy *odaadott testével szemben megélhetése állandóan biztosítva legyen*, de a férfi is, hogy miután birtoklásába helyezte a nő testét, vele annak munkaerejét is, az csakugyan az övé maradjon. Ha portyázásra megy, *más ne használhassa, ne vehesse bérbe távolléte idejére sem*.

Így E GAZDASÁGI OKOKBÓL JÖTT LÉTRE A HÁZASSÁG, illetve ezen át a *családi állapot intézménye*, mint a magántulajdon fogalmának legelemibb társadalmi szervezete. [...]

A családi állapot

Tudjátok, hogy mi a családi állapot?

Tagadása annak, hogy minden ember élete egy külön, önmagában egészet képező – világ.

Gyakorlati kivitelében pedig: embereknek a körülmények ólomsúlyából kovácsolt láncával való összekötése és még tetejébe: erkölcsi hazugságokkal való összeragasztása.

Láttuk már, hogy a nők a társadalomban nemüket – s hogy milyen kényszerűségből: azt is láttuk – közgazdasági tőkévé fejlesztették ki. Nos, a haza és a vallás, amelyek régebben minden társadalomban együttesen jelentkeztek: az emberek között a gazdasági értékeknek s a nemi tőkének kicserélési formájául alapította meg a házasság intézményét, míg a nemi tőke és gazdasági érték kicserélésének másik módját: a bordélyrendszert csak megtűri. Azt mondhatjuk tehát, hogy a házasság szövetkezeti bolt, amelyben – elvben legalább és alapszabályszerűleg – csak a tagok vásárolhatnak, míg ezzel szemben a nyilvános bordélyházak és a kokottok ama magáncégek, amelyeknek ajtóira az ismert kereskedelmi jelszó van felírva: „nagy forgalom, kevés haszon”. *Mint intézmény: BOLT MIND A KETTŐ. [...]*

(Budapest, 1907. 93., 83–84., 87–88.)